

POESIA FRANCESĂ ASUPRA MONUMENTELOR ISTORICE ROMÂNEȘTI

DE N. IORGA.

-----o-----

În culegerea de poeme a lui Jules Brun, *L'âme roumaine*, tipărită la Imprimeria Statului, în singure 210 exemplare numerotate, ediție de lux, în prima parte *Les pierres qui parlent*, e vorba de *Tropaeum Traiani*, de podul împăratului, de Cetatea Neamțului:

Quoi! C'est vrai? Ton rempart à la couleur de lave
Fut pillé par le Juif, comme une vile épave?
Il bâtit son ghetto de ces restes sacrés.

O Neamțu —, voyageur, pas même archéologue,
Je m'indigne à savoir tes piliers encastrés
Aux dérisoires murs de quelque synagogue.

Aceiași notă de indignare pentru decăderea sau profanarea contemporană și în sonetul despre mănăstirea Putna:

Et, ses vaillantes mains jointes sur sa poitrine,
Le moldave héros dort aux murs de Poutna, —
Et le César de Vienne est duc de Bucovine.

La Târgoviște, el vine „comme au tombeau des ancêtres sacrés”. Biserica de la Argeș a lui Neagoe îi pare înviată de trâmbițele de la Grivița. Craniului lui Mihai Viteazul el îi vrea:

...pour une auguste chasse
Le bronze de Plevna, le métal d'un canon.

Craiovei, pusă în legătură cu „Jean le craï”, cum o proclama și Hasdeu, i se închină alt sonet, în față cu acela în care e presintat Carol I-iu la sfințirea noilor Trei Ierarhi, refăcuți de Leconte du Noüy.

La București, poetul crede în originea păstorească a „bisericii lui Bucur”. Brăilei i se amintesc vechile lupte. La Galați răsare icoana lui Mazeppa. Mișcată e evocarea dărmatului Turn al Colței:

Comme un arbre oublié dans un défrichement,
On saluait tes murs... Oui, mais l'alignement
Nous vaut une cité banale et régulière,

Si bien qu'un grand édile, en comptant sur ses doigts
Les mémorables faits illustrant sa carrière,
Put dire: „J'ai détruit la Tour des Suédois!”.

Restul se îndreaptă către creațiunile sau evenimentele noi. Dar, în partea istorică, găsim pe Decebal, barbarii, retragerea la munți, descălecatul, Ioniță de dincolo de Dunăre și Balduin de Flandra, lupta de la Nicopol și cea de la Rovine, pe Alexandru-cel-Bun și pe Țepeș, apoi Dumbrava Roșie și „Racova”, pe Ioan Hunyadi și pe Ioan-Vodă-cel-Cumplit. Mai departe, două sonete pentru Mihai Viteazul, unul pentru Matei Basarab și Vasile Lupu, reuniți, încă unul pentru Șerban Cantacuzino. Prin Fanarioți se trece la Tudor Vladimirescu, la 1848 și la Cuza-Vodă.

Istoria se reiea, în cursul evenimentelor ei, prin capitlul „Les chroniques”. Doamnele au un capitol aparte, ca și boierii. „Gurile de aur” sânt poezii, până la Eminescu:

Ton livre est un miroir profond qui nous attire,
O frère de Musset et de Léopardi!

Lui Carol I-iu i se închină despărțirea „Regele și dorobanțul”.

În *Le Livre pittoresque* sânt: Clopotele vechilor București, Podul Calicilor, năvălirea Cazacilor, birul, Vlădica grec, Divanul, Moșii, „Hora cea mare”, Călușarii, Ciuma, Haiducul Jianu, Țigani, blănarul, Hanul, „Chira Duduca” a lui Filimon, Căsuța poștii, cutremurele și focurile, ciocoiul.

„Crédo et superstition” urmează, cu toate datinile. În „Georgice și bucolice”, în fine, e viața de la țară, cu traducerea „Rodicăi” lui Alecsandri, ca și în *La Muse paysanne*.

Totul se mântuie prin spectacole contemporane, *Choses vues*, din care nu lipsește nici „bătăușul”, și prin „Impresii”.

Forma literară e distinsă, sinceră și, uneori, chiar inspirată.